

SPRAWOZDANIA

Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Literatura białoruskiej mniejszości narodowej w Polsce”, Białystok 28–29 czerwca 2008

Z okazji jubileuszu 50-lecia istnienia Białoruskiego Stowarzyszenia Literackiego „Białowieża” w dniach 28–29 czerwca 2008 odbyła się Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Literatura białoruskiej mniejszości narodowej w Polsce”. Została ona zorganizowana przez Białoruskie Stowarzyszenie Literackie „Białowieża” wraz z Katedrą Filologii Białoruskiej oraz Instytutem Filologii Wschodniosłowiańskiej Uniwersytetu w Białymstoku.

Oficjalnego otwarcia Międzynarodowej Konferencji Naukowej dokonał wieloletni przewodniczący Białoruskiego Stowarzyszenia Literackiego „Białowieża”, dyrektor Instytutu Filologii Wschodniosłowiańskiej, prof. zw. Jan Czykwin. Wiele ciepłych słów i podziękowań Jan Czykwin złożył swoim kolegom literatom z „Białowieży” oraz wszystkim uczestnikom uroczystości. Chwilą ciszy obecni uczcili pamięć członków BSL „Białowieża”, którzy nie doczekali tak wspaniałego jubileuszu organizacji.

Konferencja została uświetniona uroczystym wręczeniem odznaczeń (Złoty Medal Zasłużonych dla kultury polskiej Gloria Artis otrzymał Jan Czykwin, Srebrny Medal Zasłużonych dla kultury polskiej Gloria Artis otrzymała prof. Teresa Zaniewska, honorowe odznaczenia Zasłużonych działaczy kultury polskiej otrzymali Mira Łuksza i Jerzy Bajena) i listów gratulacyjnych dla „Białowieżan” skierowanych zarówno od Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Sekretarza Stanu Tomasza Siemoniaka w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji, ambasadora Republiki Białoruś Pawła Łatuszki i konsula generalnego Republiki Białoruś w Białymstoku Michała Alaksiejczyka, jak i Wojewody Podlaskiego, Marszałka Województwa Podlaskiego, Rektora Uniwersytetu w Białymstoku prof. dr hab. Jerzego Nikitorowicza oraz organizacji pozarządowych (redaktora białoruskojęzycznej gazety „Niwa” Eugeniusza Wappy, prezesa „Książnicy Podlaskiej” Jana Leończuka) i przedstawicieli nauczycieli z Zespołu Szkół z Białoruskim Językiem Nauczania z Hajnówki.

Podczas pierwszego dnia obrady odbywały się na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu w Białymstoku. Rozpoczęły się one interesującym wystąpieniem prof. Wandy Supy (Białystok) *Poetyka prozy Michała Androsiuka*, w którym autorka znakomicie zanalizowała twórczość M. Androsiuka przez pryzmat klasyki rosyjskiej. Znana z niekonwencjonalnych zachowań prof. Teresa Zaniewska (Warszawa), która habilitowała się z poezji białoruskiej, i tym razem w niezmiernie

ciekawym, niepowtarzalnym sposobem zaprezentowała swoje rozumienie fenomenu literatury białoruskiej w Polsce, przedstawiając „*Sytuacje graniczne*” w *twórczości poetów „Białowieży”*. Weronika Stralcowa (Mińsk) w swoim referacie *Праправы беларускай ментальнасці ў аўтабіяграфічнай прозе Георгія Валкавыцкага* zaznaczyła, że

Літаратурная сітуацыя, якая склалася сёння на Беларусі, сапраўды няпростая. Але падставы для аптымізму тут перш за ўсё бачацца ў самой натуры нашай беларушчыны, у яе талерантным і ў той жа час упартым, жывучым характары. Суседства двух больш моцных і абароненых культур – рускай і польскай – стала адной з прычын таго, што даволі вялікі гістарычны адмежак (ці не з XVII стагоддзя) беларуская культурная традыцыя не мела спрыяльных умоў для развіцця. Але ёсць, відаць, у нашай нацыянальнай існасці нейкая глыбінная энергетыка, нейкая скаральная загадка, якая заўсёды дапамагае беларускаму слову выстаць, літаральна балансуючы на мяжы паміж знікненнем і існаваннем, захаваць сваю адметнасць у чалавечай лучнасці, каб, як некалі слушна выказаўся Максім Багдановіч, “прывесці свету свой дар”.

W tym dniu zostały wygłoszone jeszcze następujące, równie wnikliwe i interesujące, referaty: prof. Mikołaj Miszczanczuka (Brześć) *Чужы край праз прызму роднага: пра паэзію Дзмітрыя Шатыловіча*, Siarhieja Czyhryna (Słonim) *Беласточчына ў паэзіі Віктара Шведа*, Anny Sobeckiej (Gdańsk) *Literatura białoruska w Polskim Radiu*.

Popołudnie pierwszego dnia było przeznaczone także na imprezy towarzyszące konferencji. Uświetniły je występy uczniów z Zespołu Szkół z Białoruskim Językiem Nauczania w Hajnówce (zespół muzyczny „Zniczka” i grupa teatralna, która pokazała spektakl z „historii” „Białowieży”) oraz wieczór autorski. Szczególnie spotkanie z pisarzami był znakomitą okazją do osobistego zapoznania się z twórcami, wysłuchania osobiście przez nich czytanych utworów. W tym dniu swoje utwory zaprezentowali Wiktor Szwed, Włodzimierz Sawczuk, Dymitr Szatyłowicz, Jerzy Bajena, Jerzy Bujniuk.

Następnego dnia obrady przeniosły się do Centrum Konferencyjnego w Ignatkach koło Białegostoku. Konferencja rozpoczęła się od wystąpienia prof. Haliny Tyczki (Mińsk) *Беластоцкая літаратурная школа ў агульнанацыянальным беларускім кантэксце*, która m.in. słusznie zaznaczyła, że

Эстэтычна-духоўная канцэптуальная еднасць нацыянальнай літаратуры Беларусі і маладой Беласточчыны, якая на новым вітку паўтарала метрапольны шлях паскоранага развіцця, выразная і відавочная. (...)

Беларускамоўныя творцы, па які бок мяжы яны ні знаходзіліся б, яднаюцца спецыфікай беларускага нацыянальнага пытання. Літаратары-“белавежцы” існуюць у кантэксце польскіх сацыяльна-палітычных і эканамічных праблем і ў кантэксце польскай нацыянальнай культуры. І яны самі, і іх асяроддзе, крыніца тэм і вобразаў для творчасці, у штодзённым жыцці карыстаюцца польскай мовай, беларуская ж мова выступае мовай неіснуючай рэчаіснасці, рэчаіснасці, створанай аўтарскай фантазіяй. (...) У такіх умовах беларуская мова і беларускамоўная творчасць набываюць сакральнае значэнне. Яны робяцца сродкам самавыяўлення не толькі і не столькі самога творцы, колькі праявай глыбіннай, ментальнай сутнасці самасвядомасці яго нацыі.

O literacko-artystycznym i białorusoznawczym czasopiśmie „Тэрмапілы”, które ukazuje się od 1998 roku w Białymstoku, mówiła prof. Zoja Mielnikawa (Brześć) w referacie *“Тэрмапілы” (2004–2007) і сучасны беларускі літаратурны працэс*. Analizie twórczości poetyckiej i prozatorskiej „Białowieżan” poświęcone były następujące wystąpienia: prof. Ałły Pietruszkiewicz (Grodno) *Жыццё і жыта: вечнае ў адбітку штодзённага ў паэзіі Яна Чыквіна*, Andrzeja Sawinkowa (Kraków) *Nadziei Artymowicz poezja egzystencjalnego niepokoju*, prof. Ludmiły Sińkowej (Mińsk) *Актуалізацыя беларускай гісторыі ў сучаснай прозе*, prof. Piotra Wasiuczenki (Mińsk) *Мастацкі тэаталог прозы Сакрата Яновіча і pełna polotu, głęboka refleksja pisarki z Mińska Ałły Siamionawaj Духоўная рэальнасць неадчутага*.

Ponadto w drugim dniu obrad, przy okrągłym stole, toczyła się dyskusja wokół miejsca literatury białoruskiej wśród sąsiednich literatur, wewnętrznych procesów rozwoju i regresu literatury białoruskiej, wreszcie znaczenia literatury białoruskiej w Polsce i jej niepowtarzalnej roli w polsko-białoruskich związkach literackich i społecznym krajobrazie. Zaś wieczorem uczestnicy konferencji po raz wtóry mieli okazję na żywo spotkać się na spotkaniu autorskim z kolejnymi „Białowieżanami” – Jerzym Wołkowycem, Mirą Łukszą, Justyną Korolko, a także Heleną Aniszewską, Eugenią Martyniuk, Sokratem Janowiczem, Wiktorem Stachwiukiem, Bazyliem Pietrucukiem.

Do konferencji zgłoszono 21 referatów, z czego 13 zostało zaprezentowanych przez zagranicznych slawistów. Materiały z konferencji dopełniają i poszerzają wydaną w przededniu Jubileuszu księgę artykułów „Шлях на прамой часу. Да гісторыі беларускай літаратуры Польшчы 1958–2008 гг.” (Białystok 2007), zamykając znaczący rozdział w 50-letniej historii Białoruskiego Stowarzyszenia Literackiego „Białowieża”.

Anna Sakowicz
Białystok